

ชุดการนิเทศ

เป็น **ครู** อย่างไร

ให้ **ปลอดภัย**

ดร.มุกดา เลขะวิวัฒน์

ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

คำนำ

สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีมีพระราชดำรัสในพิธีพระราชทานรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ครั้งที่ 3 ปี 2562 และพิธีเปิดการประชุมวิชาการนานาชาติ ของรางวัลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหจักรี ครั้งที่ 2 ว่า “ปี 2562 นี้ เป็นปีที่ประเทศไทยได้เป็นประธานอาเซียน ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่า ความเป็นหุ้นส่วนที่ก้าวหน้า เพื่อความยั่งยืนในประเทศสมาชิกอาเซียน รวมทั้งประเทศ ดิอมอร์เลสเต จะเป็นแรงขับเคลื่อนให้ทุกประเทศก้าวไปข้างหน้าเพื่อการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนด้วยกัน ขอให้พวกเราทำงานไปด้วยกัน เพื่อส่งเสริมครูให้เป็นแรงกระตุ้นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ครูคือปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ครูคือมนุษย์ที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กนักเรียน ที่จะพัฒนาคุณลักษณะของตนเอง และสร้างค่านิยมต่างๆให้เกิดขึ้น ไม่มีเทคโนโลยีใดๆ สามารถแทนที่ครูได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้คือว่าทำไมครูที่ดีจึงสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตลูกศิษย์ได้ด้วยการพัฒนาพวกเขาให้เป็นพลเมืองที่ดี และมีความสามารถ ทั้งในระดับชาติ และในระดับพลเมืองของโลกด้วย” จากพระราชดำรัสของพระองค์ท่าน จะเห็นได้ว่า ครูมีความสำคัญยิ่งกว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence) เนื่องจากว่าครูสามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับลูกศิษย์เหนือ AI หากแต่ในปัจจุบัน ครูและบุคลากรทางการศึกษามีจำนวนมากมีภาระหนี้สินเป็นจำนวนมาก การจะไปสอน ไปสร้างแรงบันดาลใจหรือกระตุ้นเป็นตัวอย่างให้กับลูกศิษย์ ก็คงไม่สามารถทำได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยหรือเป็นแบบอย่างที่ดีได้มากนัก ทำอย่างไรจะให้ครูเริ่มต้นประกอบอาชีพอย่างพอเพียง เสี่ยงลงทุนซื้อที่ดิน กินอยู่ใช้จ่ายให้วางแผน ทดแทนคุณบิดามารดา การศึกษานำการงานและชีวิต หากคิดที่พึงได้ รายได้ต้องแบ่งเก็บแบ่งจ่าย ให้การศึกษาลูก ปลูกบ้านซื้อรถ เคล็ดลับการทำงานให้ปลอดหนี้ มีความก้าวหน้า มีคุณค่าชีวิตวัยเกษียณ เปลี่ยนชีวิตเข้าสู่วัยชราอย่างภาคภูมิใจ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตให้สูงขึ้น ซึ่งในปีการศึกษา 2563 นี้ ถือเป็นปีที่ทำให้ใครหลายคนได้หยุดการทำงานและกลับไป อยู่บ้าน นานกว่าทุกปี นักเรียนมีช่วงปิดภาคการศึกษายาวเนื่องจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2563) ทำให้โลกทั้งโลกที่เคยหมุนปกติ สะดุดเสียดังหระ วิถีชีวิตที่เคยดำเนินมานั้นต้องพลิกผันยากควบคุม เกิดเป็นวิถีชีวิตใหม่ (New normal) ที่ต้องมีระยะห่างกัน มากกว่า 1 เมตร ต้องสวมหน้ากากเข้าหากัน ต้องกินร้อน ล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ ฯลฯ จากวิกฤตินี้ทำให้คนต่างจังหวัดหรือครูที่อยู่ต่างจังหวัดที่ต้องมาทำงานและอาศัยอยู่ในเมือง หรืออยู่นบดอย กลับไปอยู่ที่บ้านได้นานขึ้น ใกล้ชิดกับครอบครัว ลูกหลาน มีเวลาคิดทบทวน เตรียมการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนทางไกล (Online) หรือการโทรหาผู้ปกครอง การออกไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อนำแบบฝึกหัด การบ้าน อาหารเสริมนม รวมทั้งอาหารกลางวัน ไปให้นักเรียนใน

ความรับผิดชอบ ให้ได้บทวน ผักฝน ในช่วงหยุดยาว ตามมติคณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้เปิดเรียนในวันที่ 1 กรกฎาคม 2563 งานโครงการต่างๆชะลอการดำเนินงานเกือบทุกโครงการ ทำให้พลิกวิกฤติเป็นโอกาส ถือเป็นโชคดีที่ครอบครัวได้กลับมาอยู่ด้วยกัน ตามมาตรการ อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ มีระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จึงได้มองเห็นเส้นทางตัวเลือกใหม่ที่จะต่อยอดให้ชีวิตได้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้เอง ศึกษานิเทศก์จึงมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะช่วยฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจให้กับคณะครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ รวมทั้งเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาตามสมรรถนะของพลเมืองในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งศึกษานิเทศก์จำเป็นต้องรู้จักผู้บริหารโรงเรียน คณะครู ปัจจัยแวดล้อมโรงเรียน สามารถบอกสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูเป็นอยู่ปัจจุบัน สิ่งที่ต้องพัฒนาเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการวางแผนการนิเทศ เข้าใจวิธีการจัดกิจกรรมการนิเทศ มีเทคนิควิธีที่จะช่วยให้ครูได้รู้จักตนเอง ช่วยครูคิด และพาคูทำอย่างไรให้ฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดผลงานการปฏิบัติหน้าที่อย่างภาคภูมิใจ เต็มใจ เต็มเวลา เต็มความสามารถ ช่วยให้ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางบวกด้านการใช้จ่าย นำไปสู่การยกระดับความคล่องตัวทางเศรษฐกิจ มีเครดิตดี ไม่ติดบูโร (Credit Bureau) ยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัย พบว่า ถึงแม้จะมีงานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศ อยู่บ้างเช่น สอาดจิต เพ็ชรมีศรี (2551) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบเครือข่ายการบริหารงานวิชาการ ตามแนวคิดการจัดการความรู้ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงกลาโหม อภิวัติ มนุษย์พันธุ์ (2551) การนิเทศงานวิชาการของหน่วยศึกษานิเทศก์โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครเชียงใหม่ วชิรา เครือคำอ้าย (2552) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา ยุพิน ยืนยง (2553) ได้วิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบหลากหลายวิธีการเพื่อส่งเสริมสมรรถภาพการวิจัยในชั้นเรียนของครู เขตการศึกษา 5 อัครสังฆมณฑลกรุงเทพมหานคร สามารถ ทิมนาค (2553) ได้วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนตามแนวคิดของกลีแมนเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่านของครูภาษาไทย รัชณี ลาภรัตนทอง (2553) ได้ศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านเวียงฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้ ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการนิเทศและการดำเนินการนิเทศเพียงบางส่วนเท่านั้น มิได้วิจัยและพัฒนาด้วยขั้นตอนที่มีการสำรวจความต้องการ การสร้างเครื่องมือการนิเทศ การทดลองใช้และการหาประสิทธิภาพของชุดการนิเทศ ที่เป็นการวิจัยแล้วนำมาผลไปใช้อย่างเต็มรูปแบบ ดังนั้น จากความสำคัญ ความเป็นมา และสภาพปัญหาการฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจของผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะดำเนินการวิจัย การใช้ชุดการนิเทศ เป็นครูอย่างไรให้ปลอดภัย เพื่อการฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

ของครูและบุคลากรทางการศึกษาหลังเกิดวิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ให้กับผู้บริหารและ คณะครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองแพร่ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย นอกจากนั้นยังเป็นการสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายของชาติ สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 ในการพัฒนา และคิดค้นนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา,2560) ซึ่งมีความสอดคล้องสนองตอบต่อความต้องการของคนในท้องถิ่นอย่างเท่า ทันการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัตร (Dynamic) ในยุค COVID-19 และกองการศึกษา เทศบาล เมืองแพร่ ซึ่งมีความประสงค์จะรับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม สวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สกสศ. เพื่อให้ผู้บริหาร และบุคลากรทางการ ศึกษาได้รับการพัฒนา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมทางบวก แก่คณะครู ผู้บริหาร ผู้เรียน และ ผู้เกี่ยวข้อง ให้เป็น “คนคุณภาพ” ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการ ศึกษา และคุณภาพของประเทศในที่สุด ภายใต้การเสนอโครงการอุดหนุนการวิจัย เพื่อก่อให้เกิด การสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันทั้งในสถานศึกษา องค์กร และหน่วยงานอื่น ให้ ได้เรียนรู้ ร่วมสะท้อนคิดอย่างสร้างสรรค์ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพ ร่วมกันมากขึ้น รวม พลังชุมชนวิชาชีพ เกิดเครือข่ายระดับหน่วยงานทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาโดยการสนับสนุน จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา สกสศ. เป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนสมาชิกให้สมกับเป็น “ครูมืออาชีพ” อย่างแท้จริง ด้วยการสนับสนุน ทุนวิจัยเพื่อนำผลการวิจัยมาพัฒนาการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ ซึ่งจะเป็นกลไกหนึ่งที่จะผลักดัน ให้คุณภาพชีวิตครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการยกระดับสูงขึ้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงได้จัดทำ ชุดการนิเทศ “เป็นครูอย่างไรให้ปลอดภัย” ขึ้นเพื่อใช้ชุดการ นิเทศฟื้นฟูและสร้างภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจของครูและบุคลากรทางการศึกษาหลังเกิดวิกฤติ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทั้งนี้เพื่อให้ครูรู้จักประหยัด ใช้จ่ายอย่างพอเพียงกับรายได้ที่ได ้รับมา ส่งผลให้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีขึ้น มีฐานะทางสังคม เป็นที่น่าเคารพยกย่อง เป็นตัวอย่าง ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กับตนเองและครอบครัว สามารถเป็นแบบ อย่างให้กับลูกศิษย์ได้อย่างภาคภูมิใจ สร้างภูมิคุ้มกันทางการเงินให้กับตนเอง ครอบครัว และประเทศ ชาติในวงกว้างมากขึ้น

สารบัญ

1	เริ่มต้นพอเพียง	1
2	เสี่ยงลงทุนผ่อนที่ดิน	5
3	กินอยู่ ใช้จ่าย ให้วางแผน	9
4	ทดแทนบุญคุณ เจือจุนบิดามารดา	15
5	การศึกษาต้องนำชีวิตและการทำงาน	19
6	หาคู่คิดที่พึงได้	25
7	รายได้ร่วมกันต้อง แบ่งเก็บ แบ่งจ่าย	29
8	ให้การศึกษาลูก ปลุกบ้าน ชี้อรยุโรป ชี้อเพชร	35
9	เคล็ดลับการทำงานให้ปลอดภัยและมีความก้าวหน้า (ถึงขั้นได้สายสะพาย)	40
10	มีคุณค่าชีวิตวัยเกษียณ เปลี่ยนชีวิตเข้าสู่ วัยชราอย่างภาคภูมิใจ	46

1 เริ่มต้นพอเพียง

เพื่อนครูครุทายาท รุ่นที่ 1 ปี 2530 เริ่มต้นบรรจุเข้าทำงาน 4 มิถุนายน 2534 พร้อมกันทั่วประเทศ จากวันนั้น ถึงวันนี้ก็ 28 ปีแล้ว ทุกคนเริ่มต้นเหมือนกันคือ เป็นลูกของชนชั้นที่มีรายได้ปานกลาง บางคนพ่อแม่เป็นชาวไร่ชาวนามีที่นาที่สวนเป็นของตนเอง บางคนพ่อแม่ค้าขาย บางคนพ่อแม่เป็นข้าราชการ ซึ่งก็เป็นส่วนน้อย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า นักศึกษาโครงการครุทายาทสหวิทยาลัยอีสานใต้เกือบทุกคน เริ่มต้นเหมือนกัน มิได้ร่ำรวยอะไรเลย หากแต่มาถึงปัจจุบัน บางคนก็เป็น

คุณครูรับราชการอยู่โรงเรียนเดิมตั้งแต่บรรจุ มีเงินเดือนสูงกว่าเพื่อนๆร่วมรุ่น เนื่องจากได้ความดีความชอบ สองชั้นบ่อยเพราะไม่ย้ายไปไหน บ้านก็อยู่ใกล้โรงเรียน เข้ากับชุมชนได้สบาย เพราะมีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชน มีที่นา มีไร่ ให้คนเช่าไม่ต้องซื้อข้าวกิน มีกิจการสวนปาล์ม สวนยางพารา มีรายได้เป็นกอบเป็นกำ บางคนชีวิตก็โลดแล่นในวงการศึกษากลายเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย หรือ เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ก็หลายคน บางคนทำงานอยู่กระทรวงศึกษาธิการ มีตำแหน่งใหญ่โต ก็นับคนได้ ส่วนตัวผู้เขียนเองนับเป็นความโชคดีที่มีคุณพ่อเป็นคุณครูที่มีหัวใจพอเพียง ชอบทำเกษตร และคุณแม่ค้าขาย ผู้เขียนจึงมีคนช่วยแนะนำ และมีประสบการณ์ในการใช้ชีวิต ทั้งการทำราชการ การทำเกษตร และการทำมาค้าขาย และผู้เขียนปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ศึกษาานิเทศก์

เริ่มรับราชการใหม่ๆ เงินเดือนเริ่มต้นปริญญาตรี ปี 2534 อัตรา 4,520 บาท มีเงินเหลือเก็บ หลังจากจ่ายค่าผ่อนรถจักรยานยนต์ เดือนละ 1,250 บาท ค่ากินทั้งเดือน 1,500 บาท จ่ายช่วยกันกับเพื่อนครูที่อยู่ด้วยกัน ทำกับข้าวกินกันเอง แล้วห่อไปกินโรงเรียนด้วย ค่าเช่าบ้านไม่ต้องเสียเพราะอาศัยบ้านพักครู (สมัยนั้นมีชื่อเรียกว่า อาคารเฉลิมพระเกียรติ) ค่าใช้จ่ายอื่นๆ เช่น ซื้อเสื้อผ้าบ้าง ซื้อสื่อ อุปกรณ์การสอน ให้รางวัล ให้ขนมเด็ก ใช้เติมน้ำมันรถ ก็ยังเหลือเงินเก็บเดือนละพันกว่าบาททุกเดือน ทำงาน 3ปี มีเงินเก็บเพื่อจะไปศึกษาต่อได้อย่างสบาย

ช่วง 10 ปีแรกของการรับราชการ ผู้เขียนขับรถจักรยานยนต์ไปทำงาน ผ่านลำน้ำข้ามสะพานได้ ถนนลูกรังใส่เสื้อคลุมกันฝุ่น สวมหมวกกันน็อก ตากแดดตากลม อย่างไม่รู้สึกเหน็ดเหนื่อย ไม่กลัวดำ กลับสนุกสนาน ด้วยวัยขณะนั้น เป็นวัยรุ่นนุกเบิก มีไฟในการทำงาน จะลุยอย่างไรก็ยังสวยอยู่ แรกๆทำงานก็ไม่ได้คิดวางแผนอะไรมากมาย แต่เห็นคุณพ่อและญาติๆ ที่เป็นครูแล้วเป็นหนี้สินหมดกันทุกคน ก็เป็นบทเรียนให้ผู้เขียนไม่อยากเป็นหนี้เช่นนั้น เลยรู้อย่างเดียวว่าต้องใช้จ่ายให้อยู่ในวงเงินของเงินเดือนที่เราได้รับ หากใช้จ่ายเกินตัวเงินก็จะไม่พอใช้

